

Силабус курсу Заповідне природокористування

Освітній ступінь – магістр
Галузь знань: 10 Природничі науки
Спеціальність: 103 Екологія
Освітньо-професійна програма «Екологія»
Кількість кредитів – 4

Рік підготовки, семестр – 2 рік, I семестр

Компонент освітньої програми: вибіркова

Дні занять:
Консультації: середа

Мова викладання: українська

Керівник курсу

к. геог.н., доц. Царик Петро Любомирович

Контактна інформація pitertsaryk@gmail.com 0352-43-61-54

Опис дисципліни

Курс «Заповідне природокористування» призначений для вивчення науково-теоретичних засад та особливості організації заповідного природокористування в Україні у порівнянні з міжнародними підходами та нормами. Розглянуто питання, пов'язані з організацією, функціонуванням, охороною природнозаповідних територій та об'єктів, управлінням, особливостями проведення наукових досліджень в межах природно-заповідного фонду, основними принципами концепції створення Всеєвропейської і національної екологічної мережі, збереженням біотичного та ландшафтного різноманіття, стратегією і перспективою розвитку заповідної справи, структурою та класифікацією природоохоронних територій світу і формами міжнародного співробітництва в галузі організації, збереження та використання природоохоронних територій. Увагу приділено аналізу сучасного стану щодо взаємозв'язку охорони природи та туристичної галузі.

Зміст дисциплін «Заповідне природокористування» розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців у сфері екології, норм та традицій вищої університетської освіти, а також профілю освітньо-професійної програми.

Навчальний контент

	Темати	Результати навчання
1	Предмет Природокористування	Знати: трактування дефініцій «природокористування», «заповідне природокористування», роль і місце заповідного природокористування у збалансованому розвитку території, предметне поле дослідження заповідного природокористування
2	Методологічні основи заповідного природокористування	Знати вчення, концепції, закономірності раціонального природокористування. Концепція «природа-населення-господарство», концепція «вплив-зміни-наслідки», концепція геотехнічних систем, концепція сталого (збалансованого) розвитку. Методи дослідження. Сутність заповідного природокористування, його роль в узгодженому

		використанні і відновленні природних ресурсів і підтриманні сприятливих природних умов для проживання населення. Концепція екологічних екомереж. Основні категорії та поняття заповідного природокористування.
3.	Взаємозв'язки та взаємодія заповідного і рекреаційного природокористування	Сутність рекреаційного і заповідного природокористування, їх роль в узгодженому використанні і відновленні природних ресурсів і підтриманні сприятливих природних умов для проживання населення. Концепції рекреаційних систем і екологічних екомереж. Основні категорії та поняття рекреаційного і заповідного природокористування.
4	Біосферні та природні заповідники, як об'єкти заповідного природокористування	Знати категорії біосферний заповідник, природний заповідник, функціональне зонування, особливості режимів природокористування функціональних зон. Подати характеристику мережі заповідників і транскордонних резерватів, України у заповідному природокористуванні
5.	Національні природні парки як об'єкти заповідного природокористування	Знати: Історію становлення та розвитку. Концепцію національних парків. Типологію ПНП за ступенем рекреаційного навантаження.. Формування мережі ПНП в Україні. Парки і рекреація. Просвітницька діяльність ПНП серед населення, учнівської молоді. Характеристика особливостей природи Шацького, Карпатського, "Дністровського каньйону", Азово-Сиваського ПНП. Перспектива розвитку ПНП в Україні до 2025 року, їх роль і місце в системі національної екологічної мережі, розвитку туризму і рекреації.
6.	Регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища як об'єкти заповідного природокористування	Знати: Положення про регіональний ландшафтний парк (РЛП). Парки і рекреація. Характеристика регіональних ландшафтних парків як місць масового короткотривалого відпочинку та оздоровлення населення. Розвиток мережі РЛП в Україні Перспективні РЛП, їх місце і роль у національній і регіональних екологічних мережах, розвитку короткотривалої рекреації і зеленого туризму. Характеристика пам'яток природи на краєзнавчому рівні.. Перспектива розвитку об'єктів цих категорій природозаповідання, їх роль і місце в екскурсійному туризмі.
7	Антропоічні заповідні об'єкти: ботанічні сади, дендропарки і заповідні парки, парки – пам'ятки садово-паркового мистецтва як об'єкти заповідного природокористування	Знати: Положення про дані категорії природозаповідання. Ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, парки пам'ятки садово-паркового мистецтва як рукотворні заповідні об'єкти багатофункціонального значення. Їх навчально-просвітницька, пізнавальна, науково-дослідницька, естетична роль. Їх місце в системі пізнавальної рекреації і екскурсійного туризму.
8	Екомережі як цілісні природоохоронні і природопідтримувальні системи.	Розуміти сутність екомережевого підходу до збереження природи розглядати екомережі як середовище рекреаційного природокористування. Аналізувати екомережі і регіональні рекреаційні системи, з'ясувати рекреаційні функції базових елементів екомереж
9	Оптимізація заповідного природокористування	Знати сутність оптимізації геосистем, засади оптимізації регіонального природокористування, підходи щодо оптимальної ландшафтно-екологічної організації території (ЛЕОТ).

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
ЗК 2	Здатність до організації, планування, прогнозування результатів діяльності
ЗК 3	Уміння працювати в міжнародному та вітчизняному професійному середовищі
ЗК 5	Уміння спілкуватися з експертами інших галузей в питаннях, спільних для вирішення
ЗК 6	Уміння розробляти проекти та управляти ними
ФК 3	Здатність аналізувати геопросторову організацію туристичного процесу і проектувати її розвиток на засадах сталості
ФК 15	Здатність до здійснення науково-дослідної роботи у сфері туризму та рекреації
ПРН 8	Здатність розв'язувати науково-прикладні проблеми в сфері рекреації і туризму
ПРН 18	Вміти приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та методів прогнозування

Програмні результати навчання
ПР01. Знати та розуміти фундаментальні і прикладні аспекти наук про довкілля
ПР02. Уміти використовувати концептуальні екологічні закономірності у професійній діяльності.
ПР04. Знати правові та етичні норми для оцінки професійної діяльності, розробки та реалізації соціально-значущих екологічних проектів в умовах суперечливих вимог.
ПР05. Демонструвати здатність до організації колективної діяльності та реалізації комплексних природоохоронних проектів з урахуванням наявних ресурсів та часових обмежень.
ПР06. Знати новітні методи та інструментальні засоби екологічних досліджень, у тому числі методи та засоби математичного і геоінформаційного моделювання.
ПР08. Уміти доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, власні обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу.
ПР09. Знати принципи управління персоналом та ресурсами, основні підходи до прийняття рішень в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.
ПР10. Демонструвати обізнаність щодо новітніх принципів та методів захисту навколишнього середовища.
ПР12. Уміти оцінювати ландшафтне і біорізноманіття та аналізувати наслідки антропогенного впливу на природні середовища.
ПР13. Уміти оцінювати потенційний вплив техногенних об'єктів та господарської діяльності на довкілля
ПР14. Застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах.
ПР15. Оцінювати екологічні ризики за умов недостатньої інформації та суперечливих вимог.
ПР16. Вибирати оптимальну стратегію господарювання та/або природокористування в залежності від екологічних умов.
ПР17. Критично осмислювати теорії, принципи, методи і поняття з різних предметних галузей для вирішення практичних задач і проблем екології.
ПР18. Уміти використовувати сучасні методи обробки і інтерпретації інформації при проведенні інноваційної діяльності.
ПР19. Уміти самостійно планувати виконання інноваційного завдання та формулювати висновки за його результатами.

Літературні джерела

1. Афанасьєв О.Є. Історико-географічний аналіз регіонального природокористування: теорія, методологія, практика / О.Є.Афанасьєв. – Тернопіль: "Крок", 2012 – 550 с.
2. Воронка В. Проблеми рекреаційного і заповідного природокористування узбережжя Азовського моря (на прикладі Приазовського національного парку) / В.Воронка // Рекреаційне і заповідне природокористування. Зб. наук. праць. – Тернопіль: СМП «Тайп». – С.68-75.
3. Гавриленко О.П. Геоекологічне обґрунтування проектів природокористування: підручник / О.П.Гавриленко – 2-ге видання, виправл. і доп. – К.:Вид.-полігр. Центр "Київський університет", 2008. – 304 с.
4. Генсірук С. А. Регіональне природокористування / С. А. Генсірук. – Львів: Світ, 1992. – 335 с.
5. Методичні рекомендації щодо визначення максимального рекреаційного навантаження на природні комплекси та об'єкти у межах природно-заповідного фонду України за зонально-регіональним розподілом. – Київ, 2003. – 52 с.
6. Мовчан Я.І. Розбудова екомережі України / Я.І. Мовчан, Ю.Р. Шеляг-Сосонко, С.Ю. Попович – К.: Зелений світ, 1999. – 127 с.
7. Природокористування: навчальний посібник / [Царик Л.П, Новицька С.Р., Лісова Н.О., Стецько Н.П. Чеболда І.Ю., та ін..] – Тернопіль: редакційно-видавничий відділ ТНПУ, 2015 – 398 с
8. Проблеми сталого розвитку України. – К., БНТ, 2001. – 423 с.
9. Проблемы комплексного развития территории /Ред. И.А.Горленко, Г.В.Балабанов, С.Н.Малюк./К.: Наукова думка, 1994, - 293 с.
10. Реймерс Н. Ф. Природопользование: словарь-справочник. - Москва: Мысль. - 1990.
11. Стале природокористування: підходи, проблеми, перспектива // Матеріали III Міжнародної наукової конференції. 28-29 травня 2010 р. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2010 – 158 с.
- 12.Топчиев А.Г. Геоэкология: географические основы природопользования / А.Г. Топчиев – Одесса: "Астропринт", 1996. – 392 с.
- 13.Царик Л.П. Географічні засади формування і розвитку природохоронних систем Поділля: концептуальні підходи, практична реалізація / Л.П. Царик – Тернопіль: „ Підручники і посібники”, 2009. – 320 с.
- 14.Шеляг-Сосонко Ю.Р., Гродзинський М.Д., Романенко В.Д. Концепция, методы и критерии создания экосети Украины. – Киев: Фитосоциоцентр, 2004. – 144 с.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Зм.модуль 1 (теми 1-3) усне опитування, тести, завдання	21
Зм.модуль 2 (теми 4-9) усне опитування, тести, завдання	42
Ессе (теми 1-9)	17
Екзамен (теми 1-9) – тести, завдання	20

До Силабусу також готуються матеріали навчально-методичного комплексу:

- 1) Навчальний контент (розширений план лекцій)
- 2) Тематика та зміст практичних робіт
- 3) Завдання для підсумкового контролю (екзаменаційні питання)
- 4) Електронне навчання в системі MODLE